

Bilag	Journalnummer	Kontor	
1	400.C.2-0	EU-sekr.	7. februar 2002

Til underretning for Folketingets Europaudvalg vedlægges Beskæftigelsesministeriets notat om Kommissionens grønbog om virksomhedernes sociale ansvar og den danske regerings høringsvar.

Notat

Til Folketingets Europaudvalg

Notat om Kommissionens grønbog om virksomhedernes sociale ansvar og den danske regerings høringssvar.

Kommissionens grønbog har været sendt i høring hos arbejdsmarkedets parter og andre interessenter og et resume af de indkomne høringssvar vedlægges til orientering.

Regeringens svar gør rede for den danske regerings opfattelse af EU's og virksomhedernes roller i forbindelse med udviklingen af virksomhedernes sociale ansvar (VSA) og angiver mulige indsatsområde. Endvidere beskrives de danske initiativer på området.

Grønbog afspejler i høj grad de holdninger og tanker, der ligger bag den danske politik vedr. virksomhedernes sociale ansvar. Det gælder bl.a. vægten på det frivillige medansvar, den sociale dialog, brugen og udbredelsen af partnerskabsaftaler, udvikling af afrapporteringsformer mv. samt støtte til metoder for god praksis.

Af regeringens svar på høringen fra kommissionen fremgår, at en EU-strategi med hensyn til erhvervslivets samfundsansvar skal understøtte rammerne for, at virksomheder i højere grad kan bruge deres samfundsansvarlige adfærd til at styrke deres konkurrenceevne og medvirken til en bæredygtig udvikling.

Det er den danske regerings holdning, at virksomhederne naturligvis må leve op til de krav, som international og national lovgivning stiller, og at virksomhedernes sociale ansvar må ses som et frivilligt supplement til sådan lovgivning.

Der er således ikke tale om, at virksomhederne skal overtage ansvar fra det offentlige. Virksomhederne, offentlige myndigheder, de sociale parter m.fl. bør indgå i forpligtende samarbejdsrelationer. Det er den danske erfaring, at et sådant samarbejde kun kan etableres gennem en intens og fortsat dialog med parterne baseret på frivillighed. Denne frivillige tilgang har der i Danmark været bred konsensus om og opbakning til.

Der er i Danmark en lang tradition for, at arbejdsmarkedets parter selv forhandler sig frem til løsninger angående arbejdsmarkedsmæssige spørgsmål. Dermed tages der hensyn til de lokale forhold. Det er derfor væsentligt, at udviklingen af virksomhedernes sociale ansvar bygger på et partnerskab og samarbejde mellem de sociale partnere og de offentlige myndigheder.

Regeringen er af den opfattelse, at EU's opgave i forbindelse med fremme af virksomhedernes sociale ansvar bør være på internationalt plan at vedligeholde og udbrede den debat, der allerede er i gang i medlemsstaterne, at medvirke til at metoder for god praksis udbredes, og at der udbredes metoder til afrapportering, evaluering og verificering, som virksomhederne frivilligt kan vælge at bruge.

Regeringen foreslår i den forbindelse, at EU kan bidrage til at intensivere og udbrede dialogen med de sociale parter, NGO'er og andre relevante aktører ved at etablere et forum, hvor de relevante parter kan drøfte udviklingen af virksomhedernes samfundsmæssige ansvar.

Herudover foreslår regeringen, at EU bl.a. kan medvirke til:

1. at der sker en vidensspredning om området, fx via benchmarking,
2. udarbejder indikatorer, der gør det muligt på tværs af lande at sammenligne, i hvilken grad virksomhederne påtager sig et samfundsansvar,
3. iværksætter tværgående forskningsprogrammer

Notat

Til Folketingets Europaudvalg

Resumé af høringsvar fra arbejdsmarkedets parter og interessenter til Kommissionens grøn bog om virksomhedernes sociale ansvar

Fra arbejdsgiversiden har **DA** (Dansk Arbejdsgiverforening) og **FA** (Finanssektorens Arbejdsgiverforening) afgivet høringsvar.

Begge organisationer er grundlæggende positive over for den debat, som Kommissionen har rejst med grøn bogen. De to organisationer gør herunder opmærksom på, at Kommissionens brug af begrebet social ansvarlighed i en dansk sammenhæng bør oversættes med samfundsmæssigt engagement.

Begge fremhæver, at virksomhedernes konkurrenceevne bør være udgangspunktet for enhver diskussion om deres samfundsmæssige engagement, og at det er en nødvendig forudsætning for at drive virksomhed, at man er engageret i medarbejdernes velbefindende og i udviklingen i det omkringliggende samfund.

DA er af den opfattelse, at virksomhederne først og fremmest påtager sig et samfundsmæssigt engagement ved at leve op til national lovgivning og internationalt anerkendte standarder – hertil kommer frivillige initiativer og samarbejdsformer, der ligger ud over, hvad der lovgivningsmæssigt stilles krav om. En større fokusering på virksomhedernes sociale ansvar vil således aldrig kunne træde i stedet for regler og lovgivning. Begge organisationer fremhæver, at der ikke er behov for fælles EU-lovgivning på området

DA finder, at der i grønbogen fokuseres for lidt på det offentliges rolle i forbindelse med virksomhedernes sociale ansvar og det samspil, der bør være mellem de offentlige myndigheder og virksomhederne. DA mener således, at enhver debat om virksomhedernes samfundsmæssige engagement må være præget af den grundlæggende respekt for de forskelligartede roller, som virksomheder, offentlige myndigheder m.fl. har, og at samarbejde mellem de forskellige aktører vil kunne være til gensidig fordel.

Endvidere fremføres det, at virksomhedernes engagement altid må finde sted på basis af frivillighed. DA tager afstand fra forestillingen om, at der kan etableres én enkelt model, som alle virksomheder kan anvende til at håndtere deres samfundsmæssige engagement. Det nævnes i den forbindelse, at det naturligvis er rimeligt, at der eksisterer mulighed for at vurdere effektiviteten, men at metoden må være op til den enkelte virksomhed.<>

Endeligt er det begge organisationers holdning, at EU kan spille en vigtig rolle som formidler af gode erfaringer mellem virksomhederne indbyrdes og mellem virksomhederne og deres interessenter. Herudover finder DA, at EU vil kunne spille en rolle i forhold til at sikre, at lande, som EU-virksomheder opererer i, stiller de nødvendige samfundsmæssige rammebetingelser og sociale grundrettigheder for sine borgere til rådighed, som gør det muligt at drive virksomhed på en hensigtsmæssig måde i disse lande.

Fra lønmodtagerorganisationerne har **LO** (Landsorganisationen i Danmark) og **FTF** (Funktionærernes og Tjenestemændenes Fællesråd) fremkommet med høringssvar. Begge organisationer er generelt positive over for Kommissionens grønbog. De fremhæver begge det positive i, at Kommissionen på denne måde sætter spørgsmålet vedrørende virksomhedernes sociale ansvar på dagsordenen.

Både LO og FTF mener dog, at det er nødvendigt med en mere præcis definition af begrebet social ansvarlighed. LO mener i den forbindelse, at grønbogen mangler overvejelser vedrørende anerkendelse af faglige rettigheder, ligeløn og ligebehandling, som efter organisationens mening kun berøres perifert. Derudover er begge organisationer af den opfattelse, at miljømæssige og arbejdsmiljømæssige aspekter i højere grad bør inddrages i begrebet. Det fremføres også, at forebyggelse bør prioriteres højere i forbindelse med arbejdsmiljøet, således at fastholdelse bliver en vigtig del af strategien.

FTF giver i høringssvaret udtryk for, at virksomhedernes frivillige arrangement ikke kan erstattes af lovgivning på området, men at der er tale om et supplement til lovgivningen. Virksomhedernes sociale engagement må således være en investering i mere end det, de i forvejen er forpligtet til i henhold til lovgivning og overenskomstsmæssige aftaler. FTF understreger samtidig, at frivillighed er et mere effektivt redskab end tvang.

LO foreslår i høringssvaret blandt andet følgende initiativer:

1. Der bør udvikles et enhedsregnskab for virksomhedernes sociale ansvar på EU-niveau. Dette bør i en opstartsfasen bygge på frivillighed, men LO vil ikke afvise behovet for på sigt at indføre lovgivning på dette område. Der bør ligeledes udvikles en uvildig verifikation af de udarbejdede regnskaber.
2. Der bør udvikles et enhedsmærke, der har udsagnskraft over alle de elementer, der er væsentlige for forbrugerne at have kendskab til, herunder energi, ydre miljø, menneskerettigheder, social ansvarlighed, økologi og dyrevelfærd, arbejdsmiljø og lønmodtagerrettigheder.
3. Fælles mål og værdier skal være synlige på markedet, og det offentlige skal stille krav til leverandørernes samfundsansvar. LO er af den opfattelse, at sociale klausuler ikke er i modstrid med målsætningen om en effektiv konkurrence, og at man på sigt vil kunne opnå en effektiv produktion, der samtidig bygger på samfundsmæssig ansvarlighed.

Fælles for LO og FTF er, at de understreger nødvendigheden af medarbejderindflydelse, efteruddannelse af alle relevante aktører samt kampagneaktiviteter, der skal fremme erfaringerne med virksomhedernes sociale ansvar.

Kommunernes Landsforening (**KL**) finder, at såfremt kommunale arbejdspladser inddrages i det videre arbejde med Grønningen, bør sprogbogen tilpasses til at dække de forhold, der gør sig gældende i den kommunale sektor. KL nævner, at der på det kommunale arbejdsmarked findes mange sociale initiativer, der især udspringer af samarbejdet med lønmodtagerorganisationerne fx aftaler om seniorpolitik, aftaler om kompetenceudvikling, rammeaftalen om socialt kapital, sygdomspolitikker mm.

KL peger på, at det skal være klart for virksomhederne, hvilke fordele de har af at være socialt ansvarlige. Omvendt har kommunerne en opgave med at sparre og bidrage med konstruktive løsninger i samarbejde/partnerskab med virksomhederne.

Efter KL's opfattelse bør evaluering og kontrol ikke være fokuspunktet for virksomhedernes sociale ansvar. Benchmarking kan være et godt redskab for virksomhedernes sociale ansvar, men bør ikke omfattes af kontrol. Små og mellemstore virksomheder påtager sig ofte et socialt ansvar, men bruger det ikke i relation til promovning og lignende. Udgifter til fx certificering vil således kunne fratage dem motivationen til at opføre sig så ansvarligt. EU's rolle bør være at henlede erhvervslivets opmærksomhed på fordelene ved at handle socialt ansvarligt og understøtte og formidle metoder for god praksis.

De samvirkende Invalideorganisationer (**DSI**) og Centret for ligebehandling af Handicappede (**CLH**) er grundlæggende positive overfor at fremme en europæisk ramme for virksomhedernes sociale ansvar. Der gøres imidlertid opmærksom på, at der kun kan etableres en meget overordnet ramme, da der er store forskelle på, hvad virksomhederne har mulighed for. DSI er positive overfor det holistiske syn, EU-kommissionen har lagt til grund for grønningen og mener, at det er et godt redskab at arbejde videre med, men udtrykker samtidig at den brede fortolkning kan gøre det uoverskueligt – især for mindre virksomheder – at involvere sig. DSI finder på den baggrund, at der må etableres et EU-program til udvikling af nationale og europæiske erfaringer med operationalisering af begrebet i samarbejde med relevante målgrupper som fx handicaporganisationerne.

DSI og CLH gør gældende, at virksomhedernes sociale ansvar må bygge på frivillighed. De tager således klart afstand fra tvang fx ved at lovgive eller kræve kvoteordninger. Konkret mener DSI, at EU kan støtte effektive metoder til evaluering og kontrol af virksomhedernes foranstaltninger. Offentliggørelse af virksomhedernes årsberetninger, der indeholder både økonomiske, miljømæssige og sociale resultater, kan være en god ide. Det er imidlertid vigtigt, at der tages højde for de bløde og kvalitative værdier. Hvis der kun tages højde for hårde og kvantitative data, vil det indebære en risiko for, at mennesker med handicap i ordinære stillinger flyttes til stillingstyper, som er omfattet af målingen af det sociale ansvar.

Endelig finder begge parter, at en holdningsbearbejdning må omfatte alle aktører og foregå på alle niveauer.

The Copenhagen Center (TCC) fremhæver, at virksomhederne samfundsmæssigt formes af mange forskellige interessenter – ikke kun de traditionelt erhvervsorienterede, men også af interessenter repræsenterende andre sektorer i samfundet. En fælles europæisk ramme for udviklingen af virksomhedernes sociale ansvar må derfor være meget generel og rummelig for på konstruktiv vis at kunne rumme de faktisk værende store ligheder i de europæiske lande og tage højde for de forskellige definitioner af virksomhedernes sociale ansvar, der findes i medlemslandene.

Udøvelse af virksomhedernes sociale ansvar rummer et tvær-sektor samarbejde – nye sociale partnerskaber - med offentlige myndigheder og civilsamfundet. Den fortsatte udvikling af virksomhedernes sociale ansvar er derfor afhængig af, at de øvrige partnere i de nye sociale partnerskaber udfylder og udvikler deres respektive roller. Ikke mindst det offentliges aktive rolle som facilitator og inspirator af virksomhedernes sociale ansvar er det vigtigt at sikre tsat udvikling af.

TCC forventer, at der vil ske en udvikling fra fokus på virksomhedernes frivillige involvering til en vekselvirkning mellem på den ene side frivillighed og på den anden side tendens til offentlig regulering. TCC peger i denne forbindelse på, at en samling og forenkling af de mange – men ikke særligt forskellige – sæt frivillige standarder vil være ønskelig i en form, der forsat giver rum for individuel tilpasning. De nuværende og modeller for virksomhedernes sociale ansvar er udviklet m.h.p. multinationale virksomheder. En "genudvikling" af koncepter og modeller på den lille virksomheds præmisser er nødvendig.

Endelig anfører TCC, at Europa formentlig er toneangivende i udviklingen af virksomhedernes sociale ansvar. Udviklingen i Europa kunne med fordel overføres til andre dele af verden fx i forbindelse med støtte- og udviklingsprojekter. Arbejdet med menneskerettigheder kunne være en samlende indgang på tværs af kulturer og religioner.

Forbrugerrådet angiver i deres høringsvar, at produktionsmetoder bag de varer, der udbydes, er blevet et stadigt vigtigere element for forbrugernes valg af varer. De forskellige former for afrapportering, der eksisterer eller er under udvikling, er imidlertid ikke umiddelbart relevante for forbrugerne. Forbrugerrådet er derfor enig med grønbogens konklusion om, at følgerne af virksomhedernes sociale indsats ikke er begrænset til virksomhederne selv, men også vil berøre virksomhedernes økonomiske samarbejdspartnere. Der er således behov for uafhængige tredjeparter kontrollerer de informationer, der offentliggøres.

Forbrugerrådet finder endvidere, at EU kan spille en vigtig rolle ved at skabe et fora, hvor de forskellige interessenter kan aftale regler og rammer for håndteringen af det sociale ansvar, herunder i forhold til støtte foranstaltninger til fremme af mærkede varer, herunder gøre sociale mærkninger og miljømærkninger mere effektive.

Europa-Kommissionen

CSR Green Paper Consultation

Rue de la Loi 200

B - 1049 Bruxelles

Belgien

Den danske regerings høringssvar vedr. Kommissionens grøn bog om virksomhedernes sociale ansvar

Kommissionen har forelagt en grøn bog vedrørende "Fremme af en europæisk ramme for virksomhedernes sociale ansvar." Den danske regering ønsker i den anledning at komme med følgende høringssvar.

Den danske regering støtter den generelle europæiske indsats for at fremme og stimulere virksomhedernes sociale ansvar. Udviklingen af virksomhedernes sociale ansvar har gennem en årrække været på dagsordenen i Danmark. Det er derfor positivt, at diskussionen om virksomhedernes sociale ansvar nu også er taget op på europæisk plan, og det er den danske regerings håb, at danske erfaringer vil kunne bidrage til at kvalificere den fremtidige europæiske debat på området.

Grøn bogen definerer begrebet virksomhedernes sociale ansvar bredt. I en dansk sammenhæng har virksomhedernes sociale ansvar især drejet sig om udviklingen af det rummelige arbejdsmarked – en trebenet strategi om forebyggelse, fastholdelse og integration. Man skal således være opmærksom på, at Grøn bogens anvendelse af begrebet "virksomhedernes sociale ansvar" i realiteten omhandler "virksomhedernes samfundsmæssige ansvar". <>

Den danske regering finder det rigtigt at se de forskellige områder for virksomhedernes samfundsmæssige ansvar i en sammenhæng. Virksomhedernes samfundsmæssige ansvar omfatter et bredt spekter af emner, herunder f.eks. miljøpåvirkninger, det rummelige arbejdsmarked, etiske hensyn mv. Den brede opfattelse ligger i tråd med den internationale udvikling på området.

Det er imidlertid vigtigt, at man i den konkrete udmøntning holder sig for øje, at der er tale om forskellige områder med deres egne forudsætninger og dynamik – f.eks. miljøområdet versus det rummelige arbejdsmarked. I forhold til den enkelte virksomheds konkrete arbejde med social ansvarlighed må der tages hensyn til forskelle i virksomhedernes størrelse mv., og det bør derfor være muligt for de enkelte virksomheder at arbejde med de ter af virksomhedernes samfundsmæssige ansvar.

Kommissionens grøn bog afspejler de holdninger og tanker, der ligger bag den danske politik vedr. virksomhedernes sociale ansvar. Det gælder bl.a. vægten på det frivillige medansvar, den sociale dialog, brugen og udbredelsen af partnerskabsaftaler, udvikling af afrapporteringsformer mv. samt støtte til metoder for god praksis.

EU's rolle

Den danske regering støtter det nødvendige i at opbygge en dynamisk, konkurrencedygtig og sammenhængende vidensbaseret økonomi, som det blev formuleret i Lissabon. Regeringen anerkender i den forbindelse den rolle, som virksomhedernes sociale ansvar har for en fortsat positiv europæisk økonomisk udvikling.

Regeringen er af den opfattelse, at EU's opgave i forbindelse med fremme af virksomhedernes sociale ansvar bør være på internationalt plan at vedligeholde og udbrede den debat, der allerede er i gang i medlemsstaterne, at medvirke til at metoder for god praksis udbredes, og at der udbredes metoder til afrapportering, evaluering og verificering, som virksomhederne frivilligt kan vælge at bruge.

Der findes i dag mange forskellige former for afrapporteringer, regnskaber mm. Ikke mindst af hensyn til virksomhedernes muligheder for at synliggøre deres indsats også på internationalt plan, ville det være hensigtsmæssigt, om man kunne udvikle mere ensartede principper for afrapporteringer mm. EU kan således spille en væsentlig rolle for udviklingen af fælles værktøjer og retningslinier for afrapportering, der kan hjælpe virksomhederne med at udarbejde en afrapportering, der tager hensyn til forskellighederne indenfor Europa, herunder tager hensyn til et europæisk arbejdsmarked, der indeholder store regionale forskelle. Det skal i denne forbindelse nævnes, at det er den danske regerings opfattelse, at det ikke er hensigtsmæssigt med EU-lovgivning på området.

Subsidiaritetsprincippet bør være et centralt omdrejningspunkt i debatten om virksomhedernes sociale ansvar. Det er den danske regerings opfattelse, at virksomhederne i samarbejde med lønmodtagerne og andre relevante aktører, skal udvikle og udbrede virksomhedernes sociale ansvar. En proces hvor de sociale parter har en meget væsentlig rolle at spille.

Der er i Danmark en lang tradition for, at arbejdsmarkedets parter selv forhandler sig frem til løsninger angående arbejdsmarkedsmæssige spørgsmål. Dermed tages der hensyn til de lokale forhold. Det er derfor væsentligt, at udviklingen af virksomhedernes sociale ansvar bygger på et partnerskab og samarbejde mellem de sociale partnere og de offentlige myndigheder.

Udviklingen og udbredelsen af det sociale partnerskab er i Danmark bl.a. understøttet ved oprettelsen af de lokale koordinationsudvalg på kommunalt niveau. De lokale koordinationsudvalg for den forebyggende arbejdsmarkedsindsats er sammensat med bred lokal repræsentation, herunder lokale repræsentanter for arbejdsmarkedets parter, kommuner, læger m.fl. Udvalgene er således et godt omdrejningspunkt for den lokale indsats. Det forudsætter naturligvis, at samtlige parter går ind i udvalgene med en konstruktiv og positiv holdning og kan se fordelene ved at samarbejde.

Koordinationsudvalgene har mange steder stået for udviklingen af partnerskabsaftaler, dvs. frivilligt forpligtende samarbejde mellem typisk en kommune og en virksomheds ledelse og medarbejdere.

Partnerskabsaftaler har været og er et vigtigt redskab i den danske indsats på området. Det er imidlertid den danske erfaring, at partnerskabet må udtrykke såvel de enkelte partnerses særlige ansvar som det

fælles ansvar for at løse opgaven. Partnerskabet må beskrive i fællesskab, hvilke fælles problemstillinger, der omfattes af samarbejde, og partnerskabet må udmønte sig i en aftale om konkrete mål og midler.

På europæisk plan kan EU bidrage til at intensivere og udbrede dialogen med de sociale parter, NGO'er og andre relevante aktører ved at etablere et forum, hvor de relevante parter kan drøfte udviklingen af virksomhedernes samfundsmæssige ansvar. De sociale parter og andre aktører på europæisk plan vil her kunne spille en central rolle i forhold til at give input i processen og bidrage til formidlingen af de gode erfaringer, som frem . En sådan proces ville naturligvis også skulle omfatte ansøgerlandene.

EU kan også positivt bidrage til udviklingen af virksomhedernes sociale ansvar ved at fremhæve god praksis og erfaringer. Det er regeringens opfattelse, at fremhævelse af det gode eksempel er fremmende for en konstruktiv og frugtbar udvikling af virksomhedernes sociale ansvar. Ligeledes bør evalueringer af virksomhedernes sociale ansvar bygge på lokale behov og muligheder. At skabe fælles værktøjer/mærkninger er en proces, der bør gennemføres med inddragelse af relevante aktører på området.

Virksomhederne og det sociale ansvar

Enhver diskussion om virksomhedernes sociale ansvar bør tage udgangspunkt i virksomhedernes konkurrenceevne. Virksomhedernes konkurrenceevne er imidlertid afhængig af deres engagement i medarbejdernes velbefindende og udviklingen i det omkringliggende samfund. Sikring af medarbejdernes sundhed og sikkerhed, forebyggelse af nedslidning og andre skader er en væsentlig forudsætning for at modvirke udstødning og fastholde eller øge arbejdsstyrken. Også virksomhedernes tilbud om familievenlige ordninger – i forhold til såvel mænd som kvinder, ældre som yngre – har indflydelse på virksomhedernes muligheder for at tiltrække og fastholde kvalificeret arbejdskraft. Virksomhedernes samfundsmæssige ansvar må således ses som en investering i deres fremtidige muligheder på markedet.

Som tidligere nævnt, er det afgørende, at udmøntningen af virksomhedernes sociale ansvar foregår i et samarbejde mellem de relevante aktører. Det er derfor også nødvendigt, at der i højere grad fokuseres på de offentlige myndigheders rolle i samspillet med virksomhederne. Virksomhedernes sociale ansvar kan således ikke ses isoleret fra de lovgivningsmæssige og andre typer af rammebetingelser – og kan naturligvis råde i stedet for sådan lovgivning og rammebetingelser - som de offentlige myndigheder stiller til rådighed for virksomhederne. Det offentlige rolle i forbindelse med virksomhedernes samfundsansvar er som nævnt at opstille rammebetingelser, der kan understøtte aktørernes handlemuligheder, så virksomheder i højere grad kan bruge deres samfundsansvarlige adfærd til at styrke deres konkurrenceevne og medvirke til en bæredygtig udvikling. Et aspekt heri kan være at sikre troværdig information, gennemsigtighed og overskuelighed for forbrugere og interessenter.

Det er den danske regerings holdning, at virksomhederne naturligvis må leve op til de krav, som international og national lovgivning stiller, og at virksomhedernes sociale ansvar må ses som et frivilligt supplement til sådan lovgivning.

Der er således ikke tale om, at virksomhederne skal overtage ansvar fra det offentlige. Virksomhederne, offentlige myndigheder, de sociale parter m.fl. bør indgå i forpligtende samarbejdsrelationer. Det er vigtigt at understrege, at hver aktør har en særlig rolle og et særligt ansvar. Det er f.eks. på den enkelte arbejdsplads, at arbejdsmiljøet sikres, sygefraværet begrænses og nye medarbejdere bydes velkommen. Tilsvarende har regering og offentlige myndigheder et ansvar for en rammelovgivning og aktiv hjælp til virksomhederne.

Der må således fokuseres på de områder, hvor virksomhederne kan bidrage til en mere kvalificeret og effektiv opgavevaretagelse, og det bør fremhæves, at den offentlige sektor og virksomhederne kan have gensidig fordel af et samarbejde om udviklingen af virksomhedernes samfundsmæssige ansvar – et samarbejde, der bygger på gensidig respekt for hinandens opgaver og de betingelser, de udføres under.

Det er den danske erfaring, at et sådant samarbejde kun kan etableres gennem en intens og fortsat dialog med parterne baseret på frivillighed. Denne frivillige tilgang har der i Danmark været bred konsensus om og opbakning til. Det er således den danske regerings opfattelse, at kvoteordninger og lignende i en dansk sammenhæng ikke vil være hensigtsmæssigt for udviklingen af virksomhedernes sociale ansvar.

I dansk sammenhæng er social ansvarlighed ikke i overvejende grad begrænset til store virksomheder som Kommissionen fremfører i pkt. 23. En ny undersøgelse fra november 2001 udarbejdet af SFI (Socialforskningsinstituttet) fremhæver blandt andet det faktum, at små virksomheder målt i forhold til antal ansatte fastholder langt flere medarbejdere med langvarig sygdom/nedsat arbejdsevne end store virksomheder. I forbindelse med virksomhedernes sociale ansvar er det væsentligt at huske, at mange mindre virksomheder har en lang tradition for udøve socialt ansvar på det lokale plan. De kan imidlertid være tilbageholdende med hensyn til at dokumentere og formidle deres indsats til deres interessenter – herunder evt. at anvende tiltagene som konkurrenceparameter.

Regeringen finder det afgørende, at en EU strategi sætter fokus på at inddrage SMV'er og tager hensyn til de særlige barrierer, problemer og muligheder, som de små og mellemstore virksomheder står overfor.

Den danske regering er enig med Kommissionen i, at livslang læring er et vigtigt element for den enkelte virksomhed, hvis den skal kunne tiltrække og fastholde kvalificerede medarbejdere. Derudover er en ansvarlig ansættelsespraksis også afgørende, hvis målene i den europæiske beskæftigelsesstrategi om at mindske arbejdsløsheden, øge beskæftigelsesfrekvensen og bekæmpe social udstødelse skal nås. S&ari ng;danne foranstaltninger eksisterer allerede i Danmark gennem frivillige overenskomster mellem arbejdsmarkedets parter.

Det er i den forbindelse vigtigt, at det præciseres, at der er fordele forbundet med f.eks. en mangfoldig ansættelsespraksis. Forskelle - det være sig mht. til køn, alder, etnisk baggrund mm. – må også betragtes som en ressource, der fører til merværdi for virksomheden. Nødvendigheden af et sådant engagement er ikke nyt, men er i de senere år blevet mere tydelig på grund af blandt andet demografiske ændringer og den øgede globalisering.

Mulige indsatsområder

En EU-strategi med hensyn til erhvervslivets samfundsansvar skal understøtte rammerne for, at virksomheder i højere grad kan bruge deres samfundsansvarlige adfærd til at styrke deres konkurrenceevne og medvirken til en bæredygtig udvikling.

Den markeds-mæssige tilgang på området er relativ ung, og der er behov for en løbende udvikling af den viden og de redskaber, der gør det muligt at lade markedet trække udviklingen i retning af et erhvervsliv, der i øget grad tager et samfundsansvar.

Man kan forestille sig eventuelle mulige indsatsområder, hvor EU initiativer kan give en merværdi til processen ved hjælp af formidling af øget viden og kompetence på området. Dette kan f.eks. opnås via:

- Vidensspredning om området, f.eks. via benchmarking og sammenligning af initiativer internationalt og på tværs af medlemslandene med henblik på at formidle og udveksle best practice. Dette kunne i særligt grad gøres med fokus på SMV'er.
- Det kunne overvejes at udarbejde indikatorer, der gør det muligt på tværs af lande at sammenligne, i hvilken grad virksomhederne påtager sig et samfundsansvar. En udfordring i et sådant arbejde er at definere indikatorer, der ikke bliver misvisende som følge af forskelle i nationale love og regelsæt eller forskelle i regionale socio-økonomiske forhold. En indsats fra Kommissionen med hensyn til en frivillig benchmarking af virksomhedernes samfundsansvar vil kunne bidrage med en væsentlig merværdi.
- Uddannelse og efteruddannelse af ledere og medarbejdere. I dag fokuserer uddannelser hovedsageligt på økonomiske betragtninger med risiko for at nedtone værdier og holdningers betydning i virksomhedsdriften. Virksomhedernes aktive tilgang til deres samfundsansvar stiller nye krav til de ansatte, hvis området skal håndteres effektivt og på en måde, der kan være gavnlig for virksomhedens markedsposition. Det synes således også vigtigt, at håndteringen af virksomhedernes samfundsansvar forankres i virksomhedernes øverste ledelsesniveau og i de forskellige rapporterings-, styrings- og ledelsessystemer, virksomheden anvender. Det skal i denne forbindelse understreges, at uddannelses-/efteruddannelses-aktiviteter bør rettes mod såvel ledere, medarbejdere og tillidsvalgte. Ikke mindst parterne kan bidrage til en øget viden om og fokus på virksomhedernes sociale ansvar gennem deres udbud af efteruddannelsesaktiviteter i forhold til medlemmer og tillidsrepræsentanter.
- Tværgående forskningsprogrammer – herunder økonomisk forskning, der kan øge indsigten mht. den værdibaserede konkurrence, f.eks. ved at blotlægge markedsområder, hvor der er udviklingspotentialer i denne retning.
- Forbedret markedskommunikation/oplysning – f.eks. ved at integrere samfundsansvarlige hensyn i forbrugerinformationen.
- Understøtte mulighederne for at opkvalificere efterspørgslen hos virksomhedens primære interessenter f.eks. kunder, investorer m.fl. under hensyntagen til forskellene i medlemslandene.
- Fokus på SMV'ers mulighed for at påtage sig deres samfundsansvar.

Danske initiativer på området

I det følgende vil danske tiltag med hensyn til virksomhedernes sociale ansvar blive beskrevet, således at det kan tjene til inspiration for andre.

Der gøres dog opmærksom på, at den danske regering for tiden overvejer mulighederne for at sammenlægge visse centre, råd og udvalg på det socialpolitiske område med beslægtede arbejdsmarkedspolitiske centre, råd og udvalg med henblik på at sikre hensigtsmæssige rammer for indsatsen vedrørende virksomhedernes sociale ansvar.

Udbredelse af den sociale dialog

The Copenhagen Centre

The Copenhagen Center (TCC) blev etableret i 1998 som en international institution med udgangspunkt i den danske kampagne for virksomhedernes sociale ansvar. Centret arbejder for at fremme udviklingen af partnerskaber for socialt ansvar, såvel politisk som praktisk, med særligt fokus det rummelige arbejdsmarked i Europa. TCC har bl.a.:

- Udviklet en meget anvendt analyse af nye sociale partnerskaber i Europa samt et 3-årigt bredt anerkendt, tværnationalt udviklingsprojekt om lokale partnerskaber i Europa,
- Oprettet et uformelt netværk af ministre i Europa og analyseret regeringernes rolle i fremme af nye sociale partnerskaber i 7 europæiske lande
- Stået bag en henvendelse fra 19 europæiske toperhvervsledere til EU's stats- og regeringschefer (topmødet i Lissabon). Henvendelsen blev anledningen til EU-kommissionens beslutning om at udvikle en officiel politik vedrørende virksomhedernes sociale ansvar
- Igangsat en 5-årig europæisk kampagne om virksomhedernes sociale ansvar sammen med to ledende europæiske virksomhedsnetværk. Kampagnen støttes af EU-kommissionen.
- Sammen med University of Cambridge og International Business Leaders Forum forestået oprettelsen af et efteruddannelsesprogram i tværsektorielt partnerskab. Programmet retter sig mod alle sektorer i samfundet, og er designet til at udvide forståelsen for partnerskabsbegrebet på det strategiske og praktiske niveau.

Rådet for den sociale arbejdsmarkedsrettede indsats

Rådet for den sociale arbejdsmarkedsrettede indsats, bestående af repræsentanter fra arbejdsmarkedets parter, De Samvirkende Invalideorganisationer, ministerier og kommuner, har som opgave at styrke og understøtte arbejdet med at udvikle et mere rummeligt arbejdsmarked. Arbejdet skal sikre, at der bliver plads til så mange som muligt på de danske arbejdspladser, også til dem, der ikke har en fuld arbejdsevne.

Rådet er vejledende for ministeren i politiske tiltag, der vedrører den arbejdsmarkedsrettede socialpolitik. Derudover opsamler og vidensformidler Det Sociale Råd lokale erfaringer for arbejdet med et mere rummeligt arbejdsmarked.

De lokale koordinationsudvalg

Koordinationsudvalgene, der er etableret på lokalt niveau, skal bidrage til at samordne og udvikle den lokale forebyggende arbejdsmarkedsindsats. Formålet med udvalgenes arbejde er at sikre, at så mange som muligt fastholdes eller integreres på arbejdsmarkedet. Udvalgene skal således medvirke til at øge beskæftigelsesmulighederne for personer, der er ved at miste tilknytningen til arbejdsmarkedet eller personer, der ikke eller kun vanskeligt kan opnå beskæftigelse på almindelige vilkår.

Medlemmerne af koordinationsudvalgene kommer fra de involverede kommuner, lokale repræsentanter for arbejdsmarkedets parter, lægerne, invalideorganisationer og repræsentanter for arbejdsformidlingen.

Det Nationale Netværk af Virksomhedsledere

Det Nationale Netværk af Virksomhedsledere består af 15 topledere fra private og offentlige virksomheder. Formålet er at fremme debatten om virksomhedernes sociale ansvar, rådgive Ministeren og inspirere virksomheder til at tage initiativer på dette område. Det Nationale Netværk af Virksomhedsledere tog i 1997 initiativ til at oprette 5 regionale netværk, som på regional plan arbejder med virksomhedernes sociale ansvar.

Initiativer, projekter og kampagner

Virksomhedspuljen

Fra virksomhedspuljen kan der ydes økonomisk støtte til projekter og initiativer, der udvikler virksomhedernes sociale ansvar og det rummelige arbejdsmarked. Projekterne dækker en bred vifte af tiltag fra beskæftigelsestiltag over for arbejdsløse, arbejdsfastholdelse og forebyggelse.

Netværksprisen

Det Nationale Netværk af Virksomhedsledere uddeler en årlig pris til henholdsvis en privat og offentlig virksomhed som har vist et særligt socialt ansvar. Prisen, som første gang blev uddelt i 1999, bliver overrakt ved et arrangement hvor Ministeren holder åbningstalen, og hvor Hendes Kongelige Højhed Prinsesse Alexandra overrækker priserne.

Kampagnen "Giv plads"

I september 2001 begyndte en landsdækkende kampagne vedrørende det rummelige arbejdsmarked. Kampagnen "Giv plads" inkluderede tv-spots og det fokuserede på den vigtige rolle de enkelte arbejdspladser spiller, samt det nødvendige samspil mellem relevante aktører såsom de lokale myndigheder og de sociale parter.

Vejledningstjenesten for integration af flygtninge og indvandrere på arbejdsmarkedet

Hovedopgaven for Vejledningstjenesten er at deltage i en dialog og vidensudveksling med private og offentlige virksomheder, offentlige myndigheder og interesserede organisationer, så høstede erfaringer og lokal viden kommer ud til en bredere kreds. Vejledningstjenesten beskæftiger sig med alle aspekter af arbejdsmarkedet – projekter på den enkelte virksomhed, lokale og regionale initiativer, samspil mellem offentlige myndigheder og det private erhvervsliv – alt hvad der rører sig i krydsfelterne mellem de forskellige parter i integrationsprocessen på arbejdsmarkedet.

Bestyrelseskulturen i Danmark

Projektet sætter fokus på bestyrelseskulturen i danske virksomheder og fremme en professionel og internationalt orienteret bestyrelseskultur. Projektet tager udgangspunkt i diskussionen om Corporate Governance, der drejer sig om den måde virksomheder ledes og kontrolleres på. Heri indgår elementer som miljø, etik, socialt ansvar og andre udefrakommende krav til virksomheden. I arbejdet indgår også spørgsmål om virksomheders etiske og sociale værdier og forholdet til øvrige interessenter (stakeholders).

Etiske aspekter af genteknologi

I 1999 udkom debatoplægget "De genteknologiske valg", som i foråret 2000 blev fulgt op af den daværende erhvervsministers redegørelse til Folketinget om etik og genteknologi. Redegørelsen blev efterfølgende udmøntet som en fireårig Bio/TTK-handlingsplan.

Handlingsplanen sætter fokus på de etiske aspekter af både forskning i genteknologi og virksomheders anvendelse af genteknologi, særligt på plante- og fødevarerområdet. Der er især på plante- og fødevarerområdet en udbredt skepsis i befolkningen over for at anvende genteknologi. Det gælder især, hvis der ikke kan påvises andre positive effekter end lavere omkostninger og bedre konkurrenceevne. Derfor er det nødvendigt at inddrage etiske hensyn i vurderingen af de nye anvendelser, som udviklingen på det genteknologiske område giver mulighed for.

Afreporteringer, værktøjer og evalueringer

Det Sociale Indeks

Det Sociale Indeks er et selvevalueringsværktøj, der kan anvendes af alle offentlige og private

virksomheder. Det indeholder en række udsagn om socialt ansvar - både om forebyggelse, om fastholdelse og om at være rummelige i forhold til omverdenen. Netop fordi indekset kommer godt rundt om emnet, er værktøjet anvendeligt på alle arbejdspladser. Virksomheder, der ikke kender så meget til emnet på forhånd, kommer til at diskutere nye temaer og virksomheder, der kender til området, kan anvende redskabet til at forbedre sig på udvalgte områder. Én af styrkerne ved værktøjet er, at medarbejdere og ledere indgår i en dialog om det sociale ansvar. Det Sociale Indeks er samtidig et redskab til at måle det sociale ansvar. Fra 2001 er det i den enkelte virksomhed blevet muligt at få værdien af Det Sociale Indeks kontrolleret af et uvildigt verifikator-team. Såfremt virksomheden opnår et tilfredsstillende resultat, opnår den i en 3-årig periode retten til at anvende logoet, der symboliserer, at det er en socialt ansvarlig virksomhed.

Det Sociale regnskab

Det sociale regnskab er en opgørelse, der måler i hvilken udstrækning en organisation lever op til en række værdier, der er aftalt med dens væsentligste interessenter.

Selve regnskabet er en periodisk afrapportering, som det finansielle regnskab. Det er imidlertid den proces, som gennemføres i forbindelse med regnskabet, der er helt central. Et sociale regnskab er baseret på vedligeholdelsen af en systematisk dialog omkring værdier mellem repræsentanter for virksomheden og repræsentanter for – i princippet – alle de interessenter, som berører og berøres af virksomhedens beslutninger.

Årbøger om virksomhedernes sociale ansvar

Socialforskningsinstituttet udgiver en række årbøger, som skiftevis belyser virksomhedernes og medarbejdernes holdning til det sociale engagement. Rapporterne følger udviklingen på arbejdsmarkedet på en lang række områder.

Indikatorer for udviklingen i det rummelige arbejdsmarked

I regi af Det Sociale Råd udgives der en årlig status, der viser udviklingen i det rummelige arbejdsmarked gennem en række indikatorer, bl.a.:

- udviklingen i arbejdsmarkedstilnytningen fordelt på køn, alder og oprindelsesland
- udviklingen af langvarige kontanthjælpsmodtagere
- udviklingen i antallet udlændinge som modtager overførselsindkomster, fordelt på oprindelsesland og varighed, samt hvor mange der kommer i beskæftigelse
- udviklingen i virksomhedernes sociale ansvar, herunder antallet af personer som er ansat på særlige vilkår og virksomhedernes og medarbejdernes indsats for at fastholde allerede beskæftigede personer på arbejdspladsen.

Sociale klausuler

Den daværende regering og Kommunernes Landsforening lancerede i december 2000 hjemmesiden www.socialaftaler.dk. På denne hjemmeside kan medarbejdere i kommuner og andre offentlige myndigheder udveksle erfaringer med sociale klausuler. Siden rummer også en række nyttige værktøjer, der gør det lettere at komme i gang – herunder en Kontrakt-automat, der på baggrund af brugerens svar på en række spørgsmål giver et forslag til en tekst, der kan indgå direkte i udbudsmaterialet.

Etikdatabasen

I foråret 2002 igangsættes en Etik Database på Internettet. Formålet med Etik Databasen er at forsyne den enkelte forbruger med troværdige oplysninger om produkter og deres produktionsforhold ved at opføre en enkelt portal i forbindelse med køb af varer og tjenesteydelser.

Formålet med Etik Databasen er dels at give virksomhederne mulighed for at profilere sig på etiske parametre over for fremtidige ansatte, forbrugerne, konkurrenter og investorer, og dels at forbrugerne kan søge oplysninger om virksomhedernes samfundsansvarlighed, før de handler.

Deltagelse i Etik Databasen er frivillig for virksomhederne. Oplysninger kontrolleres af en uvildig part (revisor eller advokat). Omkostningerne ved deltagelse i Etik Databasen afholdes af virksomhederne.

Etik i erhvervslivet

Projektet rummer fire elementer:

- En undersøgelse af de vigtigste globale tendenser, som må forventes at påvirke danske virksomheder og sætte rammerne for erhvervslivets arbejde med etik/etiske retningslinier i de kommende år
- En undersøgelse af danske virksomheders arbejde med etik/etiske retningslinier, herunder hvorfor virksomhederne arbejder med etik, og hvorledes de bruger etik som en konkurrenceparameter
- En vurdering af de udfordringer, muligheder og problemer som dansk erhvervsliv – og særligt mindre og mellemstore virksomheder – står overfor i forhold til arbejdet med etik/etiske retningslinier
- Nogle bud på relevante initiativer, der kan understøtte erhvervslivets arbejde med etik.

Supplerende beretninger i årsregnskabsloven

Den 22. maj 2001 vedtog Folketinget en ny årsregnskabslov (Lov om erhvervsdrivende virksomheders aflæggelse af årsregnskab mv.), som trådte i kraft den 1. januar 2002.

I den nye årsregnskabslov er det erkendt, at det finansielle regnskab ikke er tilstrækkeligt til at dække alle relevante behov. Det er nødvendigt også at dække interessegruppernes bredere informationsbehov om virksomheden.

Derfor åbnes der for, at virksomhederne kan offentliggøre supplerende beretninger som en del af årsrapporten. Supplerende beretninger kan blandt andet omfatte beretninger om samfundsmæssigt ansvar eller etik.

Af hensyn til ønsket om, at området skal være præget af udvikling, er der ikke stillet krav om revision af oplysningerne, men virksomhederne kan selvfølgelig frivilligt lade beretningerne revidere.

Det danske formandskab

Afslutningsvis kan det bemærkes, at Danmarks kommende EU-formandskab i 2. halvår af 2002 betyder store udfordringer og sætter i endnu højere grad fokus på den stadig stigende sammenhæng mellem national politikformulering og EU-samarbejdet. Virksomhedernes sociale ansvar vil indgå i dagsordenen for det danske formandskab.

Med venlig hilsen

Claus Hjort Frederiksen